

Conflicte i violència a l'Ebre

Josep Sánchez Cervelló
 Flor del Vent (De Llevant a Ponent, 13)
 Barcelona, 2001
 448 p.

«Escriu sobre el passat del meu país i de la seva gent perquè pateixo el mal de l'enyor».

Amb aquestes paraules inicia Sánchez Cervelló, historiadore nat a Flix, avui professor de la Rovira i Virgili i acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de la Història, la que ben aviat, ja a les poques pàgines de lectura, se'ns revela com una obra magna. Enyor. Potser sí, ben cert, malgrat que hom no pugui parlar de llunyania excessiva en fer referència a Tarragona i l'Ebre. Enyor. Malauradament les nostres contrades de ponent, del sud, s'han vist empeses massa vegades a foragitar els seus fills, homes i dones que viuran sempre amb el record de la terra, per als quals, emprant els mots de l'autor, «la vida serà un riu».

Llunyania i enyor, paraules moltes vegades indestriables, paraules dolorosament reals per als ebrencs que han hagut de

deixar el seu país i el seu riu. El record, la nostàlgia, portaran alguns d'ells a la literatura i els resultats, tots ho sabem, seran més que sorprenents. D'altres es decidiran, potser, pel conreu de la ciència històrica; és el cas de Josep Sánchez Cervelló.

Sánchez Cervelló, en Josep, el fill del darrer soguer de l'Ebre (en parlar del pare ens dirà que «amb ell conclogué un cicle immemorial que acompanyà l'acabament de la navegació fluvial»). En Josep, que ara evoca les narracions escoltades, ben segur, al taller patern, les contalles dels vells que acompanyaren la seva infantesa, fets que li semblaren heroics, extraordinaris o, per contra, tan dolorosos com la batalla de l'Ebre. Tot allò, i l'exemple d'homes de la talla de Carmel Biarnés o Bladé Desumvila, erudits locals enamorats de la terra, el convertí en historiador.

El resultat, ara, el tenim a les mans, un bon grapat de pàgines que ens parlen de la nostra història més recent (del domini francès a la dictadura, de Napoleó a Franco com resa el subtítol), en les quals on pot copsar la vida a les terres de l'Ebre, el batec del poble. Polítics, cacics, bandolers com els Felicianos o Panxampla, militars, alguns d'ells tan carismàtics, potser, com Ramon Cabrera, el mític «tigre del Maestrat», desfilen davant nostre. La narració de la invasió napoleònica, de les carlinades, de la Revolució de 1868 i l'efímera monarquia d'Amadeu I, de les dues repúbliques, de la inseguretat, la misèria, la resistència a quintes i guerres i, finalment, la ferotge contesa de 1936-39, ens fan reviure el convuls segle XIX i les primeres dècades del XX. Tot des d'una òptica local. La petita història que ens duu a la gran història.

No es tracta ni de bon tros de la primera obra de l'autor, la trajectòria del qual és de tots coneguda, però sí, gosaríem dir-ho, de la més ambiciosa i reeixida. No és tampoc una obra definitiva, aquesta paraula fa de mal emprar en el camp de la història, on sempre es produeixen noves aportacions. És, i això sí que ho afirmem sense cap mena de dubte, un llibre d'una honestetat total, nascut de l'amor a unes comarques, les nostres, la qual cosa però no es contradiu amb un treball acurat, fet a consciència i, fins on tal cosa és possible, objectiu. L'historiador mai no pot escatimar el temps ni l'esforç, i Sánchez Cervelló no ho ha fet. L'aparell de notes, la bibliografia, són considerables, la tasca duta a terme en hemeroteques més que important, i no s'ha defugit tampoc el terreny lliscós i de vegades certament enverinat de les entrevistes personals. Calia fer-les, calia recollir les paraules dels darrers testimonis que encara resten vius entre nosaltres.

Una obra honesta, acurada, feta a consciència, sí. I també, volem dir-ho sense embuts, una obra valenta. En les nostres societats, petits pobles i llogarrets, on de vegades es viu el dia a dia sense el benefici de l'oblit, on tothom es coneix potser massa fins i tot, odis i rancúnies es perpetuen generació rere generació. Alguns dels episodis evocats sagnen encara i pot no agradar el veure'ls reflectits en aquestes pàgines. Tanmateix formen part del nostre llegat col·lectiu, no podem defugir-los ni silenciar-los. Per la qual cosa Sánchez Cervelló es fa creditor a la nostra gratitud. Per això i per haver-nos ofert unes pàgines que l'Ebre, el nostre Ebre, estava esperant.

Neus Pallarès Casals